

Αναμνήσεις από τα πρώτα χρόνια του γυναικείου ελληνικού αθλητισμού

της Δομνίτσας Λανίτου-Καβουνίδου

Πρώτα-πρώτα να συγχαρώ και να ευχαριστήσω το Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, και ιδιαίτερα την πάντα τόσο προοδευτική και δραστήρια Πρόεδρό του κ. Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, για την ωραία ιδέα της Ημερίδας για τη Γυναίκα και τον Αθλητισμό, και ύστερα να ευχαριστήσω για την τιμή που μου έκανε να με συμπεριλάβει μεταξύ των ομιλητριών.

Το θέμα του αθλητισμού είναι ένα θέμα που αγαπώ ιδιαίτερα –όπως καταλαβαίνετε και που με συγκινεί– γιατί είναι συνυφασμένο με την ίδια τη ζωή μου. Θα προσπαθήσω να σας μεταδώσω, με τις αναμνήσεις μου, το κλίμα, τη νοοτροπία της κοινωνίας και τις εμπειρίες της εποχής μου σύντομα, αφού αναφέρω και κάτι από την ιστορία του αθλητισμού των Γυναικών.

Και μιλάμε για την εποχή που αρχίζει από το 1927 –στα μαθητικά μου χρόνια στην Κύπρο, και συνεχίζεται στην Ελλάδα ως το 1948, στην ενεργό δράση στο στίβο και, αργότερα, στη διοίκηση του αθλητισμού Γυναικών, όταν ήμουν μέλος της Επιτροπής Αθλητισμού Γυναικών του ΣΕΓΑΣ και, αργότερα, πρόεδρος και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΕΓΑΣ.

Καταρχήν να αναφέρω πως και στην Ευρώπη ο αθλητισμός γυναικών ήταν σχεδόν ανύπαρκτος στις αρχές του αιώνα, και μόλις μετά το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου στη Γαλλία η μεγάλη φεμινίστρια και φιλάθλος Milliat ιδρύει την Federation Feminine Sportive de France και κατορθώνει να δεχθούν οι Γάλλοι να προσθέσουν για πρώτη φορά γυναικεία αγωνίσματα στο πρωτάθλημα του 1918 στη Γαλλία. Από τότε ακολούθησαν και άλλες ευρωπαϊκές χώρες και η ίδια η Milliat κάνει αίτηση μέσω της Federation στη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή να περιλάβει και αγωνίσματα Γυναικών, ότους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1920, αλλά με πρώτο τον Βαρώνο Couberin απορρίπτεται η πρόταση, και μόλις το 1928 γίνεται δεκτή η πρόταση για την προσθήκη πέντε αγωνισμάτων στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1928 στο Άμστερνταμ: 100μ., 4x100, άλμα εις ύψος, 800μ. και δισκοβολία.

Αυτή ήταν και η πρώτη επίσημη αποδοχή του αθλητισμού στίβου γυναικών διεθνώς. Γυναίκες είχαν συμμετάσχει στις προηγούμενες Ολυμπιάδες, σε αγωνίσματα που εθεωρούντο τότε, με τις τότε αντιλήψεις,

Εθνική Ομάδα Στίβου, Ολυμπιακοί Αγώνες, 1948. Διακρίνεται καθιστή, δεύτερη από δεξιά η Δ. Λανίτου-Καβουνίδου

ως κατάλληλα για τις γυναίκες –μάλλον που ήταν μέρος των κοινωνικών εκδηλώσεων των γυναικών της εποχής. Τότε έλαβαν μέρος και Ελληνίδες της «ανώτερης» αστικής τάξης στο tennis, ανεπίσημα το 1906 και επίσημα στους Ολυμπιακούς του 1924 στο Παρίσι.

Από τότε, κάθε χρόνο αυξανόταν ο αριθμός των αγωνισμάτων, και φθάσαμε στη σημερινή εποχή που σχεδόν δεν υπάρχει αγώνισμα θεωρούμενο ακατάλληλο για γυναίκες, ακόμη και η πάλη και η άρση βαρών. Μαζί άλλαξε και η νοοτροπία στις κοινωνίες της Ευρώπης.

Ο γυναικείος αθλητισμός στην Ελλάδα

Τώρα στην Ελλάδα; Πριν από το 1931 υπήρχαν γενικά αντιρρήσεις από γονείς, εκπαιδευτικούς και την κοινωνία γενικά. Πίστευαν ότι ο αθλητισμός ανδροποιεί τη γυναίκα και της αφαιρεί τη γυναικεία χάρη. Ένα περιοδικό της εποχής έγραψε για το θέμα: «Όσες γυναίκες αγαπούν τα sports και τον εαυτό τους, δεν θα έπρεπε να επιδοθούν εις τον αθλητισμόν, διότι όσον ωραίο και συγκινητικό είναι να βλέπει κανείς μια ανδρική φυσιογνωμία να μορφάζει μέσα εις την αγωνία της προσπάθειας, τόσο καταντά γελοίο ένα γυναικείο πρόσωπάκι, ως επί το πλείστον επιμελώς πουδραρισμένο και με χεύλη κρεγιοναρισμένα, να συσπάται με οδυνηρούς μορφασιμούς, μέσα σε μια άσκοπη προσπάθεια».

Όμως το γενικό πλαίσιο που ζούσαν τότε τα κορίτσια επηρέαζε και τα ίδια. Λίγες οικογένειες επέτρεπαν στα κορίτσια τους να εμφανίζονται στα στάδια με αθλητική περιβολή. Είχαμε βέβαια και τα αγόρια που έρχονταν στα στάδια και πείραζαν τα κορίτσια με ανεπίτρεπτους χαρακτηρισμούς. Αυτά βλέπανε οι γονείς και δεν ήθελαν να βλέπουν τα κορίτσια τους στα στάδια. Θυμάμαι ακόμα και μια εφημερίδα της δικής μου εποχής που έγραψε κάτω από μία φωτογραφία μου –ένα τερματισμό– το εξής: «Η Δις Λανίτου, νικήτρια των 100μ., η οποία εμφανίζεται ενώπιον χιλιάδων θεατών με κοντό παντελονάκι!»

Αξίζει εδώ να παραθέσω ορισμένες παραγράφους από την διακήρυξη της Γαλλικής Ομοσπονδίας Αθλητισμού Γυναικών:

«Παντού έχουν αναγνωρισθεί τα καλά του γυναικείου αθλητισμού. Την ημέραν καθ' ην οι γυναίκες θα αναγνωρίσουν την ανάγκη και την ευχαρίστησιν της φυσικής αγωγής εις τον ανοικτόν αέρα, αμέσως θα ιδωμεν τα νοσοκομεία να ελαττώνονται. Όσοι κατακρίνουν τον γυναικείον αθλητισμόν, αγνοούν το σκοπόν του. Δεν βλέπουν παρά την βιαιότητα των επιδόσεων εις τους αγώνες. Δεν σκέπτονται όμως ότι χωρίς την άμιλλαν ουδεμία πρόοδος θα υπήρχε εις τον κόσμον. Το sport δεν καταστρέφει εις την κόρην ούτε την γραμμήν ούτε την αρμονία των κινήσεων. Απεναντίας, την κάνουν να ομοιάζει με τα ωραιότερα αρχαία αγάλματα».

Στην Κύπρο, απ' όπου ξεκίνησα τον αθλητισμό, δεν είχαμε αντιδράσεις ούτε από τις οικογένειες ούτε από τα Σχολεία και ούτε από την κοινωνία γενικά. Γι' αυτό και η πρόοδος από τότε ήταν μεγάλη, με πρωτεργάτη

τον πατέρα μου Ν. Κλ. Λανίτη.

Δεν μπορώ να πω το ίδιο για την Ελλάδα. Η κοινωνία ήταν ανέτοιμη να δεχθεί εύκολα προοδευτικές εξελίξεις και οι γονείς και τα σχολεία –εκτός ορισμένων εξαιρέσεων– αντιδρούσαν.

Ο τύπος όμως της εποχής επρόβαλλε από τις στήλες του κάθε τέτοια κίνηση, ίσως γιατί ήταν κάτι το πρωτόγνωρο, το ωραίο και ίσως αυτό βοηθούσε στην μεγαλύτερη κυκλοφορία τους. Αφιέρωναν πολλές στήλες τους, και πολλές φορές ολόκληρες σελίδες στον αθλητισμό γυναικών, με τίτλους σαν αυτόν: «40 χαριτωμένα κορίτσια με χυτά λαμπαδωτά κορμιά διεκδίκησαν τον ιερό κότινον εις τον στίβον».

Εδώ θα μου επιτραπεί να κάνω μία παρένθεση σχετικά με το Κυπριακό, έχοντας υπόψη την ευαισθησία του Συνδέσμου, και τη συμμετοχή μου στους Πανελλήνιους αγώνες τότε. Τις μέρες εκείνες που ήταν οι πανελλήνιοι αγώνες το 1931 τον Οκτώβρη, ήταν και ο ξεσηκωμός των Κυπρίων υπέρ της ενώσεως και εναντίον των Άγγλων. Ο πατέρας μου ήταν από τους πρωτεργάτες του κινήματος αυτού, και την επαύριο των αγώνων οι εφημερίδες έγραψαν κάτω από τη φωτογραφία μου: «Η Δις Λανίτου νικήτρια των 100μ., της οποίας ο πατήρ, κατά τα χθεσινά τηλεγραφήματα, συνελήφθη παρά των Άγγλων». Τα ίδια έγραψαν και πολλές εφημερίδες αλλά και οι χρονογράφοι της εποχής. Παραθέτω μία παράγραφο από χρονογράφημα του Σπύρου Μελά, με τίτλο: «Ένας Γυρισμός». «Ο λαός χθες χειροκροτούσε εις το Παναθηναϊκόν στάδιο την δίδα Λανίτου, όχι ως νικήτρια των 100μ. αλλά ως κόρη του επαναστάτη βουλευτού Κύπρου. Η παρουσία της ηλέκτριζε τα πλήθη όπως άλλοτε μια κρητική βράκα στην οδό Σταδίου προκαλούσε διαδήλωση. Η ατμόσφαιρα ήταν γεμάτη από τον ηλεκτρισμό των παλαιών και αιώνιων εθνικών συγκινήσεων». Και, φευ, το Κυπριακό, μετά από 70 χρόνια από αυτό το χρονογράφημα, είναι άλλοτο.

Η πρώτη Ελληνίδα αθλήτρια στους Ολυμπιακούς

Ας ξαναγυρίσουμε όμως στο θέμα μας. Η νοοτροπία και η διστακτικότητα από την οικογένεια και το σχολείο άργησε να ξεπεραστεί. Και ήταν το 1936, που για πρώτη φορά Ελληνίδα θα έπαιρνε μέρος σε Ολυμπιακούς, Αγώνες στίβου. Ο ΣΕΓΑΣ είχε επιλέξει τότε τους αθλητές που θα πήγαιναν στους Ολυμπιακούς και στη λίστα πρόσθεσαν και «ίσως μία αθλήτρια». Την άλλη μέρα οι εφημερίδες έγραψαν, διαμαρτυρούμενες: «Διατί ίσως;» Και το ίσως έγινε, Ναι, και είχα τότε την τιμή να είμαι η πρώτη Ελληνίδα που έπαιρνε μέρος σε Ολυμπιακούς αγώνες στίβου στο Βερολίνο, το 1936. Ήταν μια εμπειρία που σημάδεψε την ζωή μου και που μένει βαθιά ριζωμένη στην ψυχή μου. Μετά ήρθε ο Πόλεμος.

Θυμάμαι στα χρόνια μετά τον Πόλεμο, που ήμουν στην διοίκηση του αθλητισμού γυναικών, στην Επιτροπή Αθλητισμού Γυναικών του ΣΕΓΑΣ και στο Διοικητικό Συμβούλιο, βρίσκαμε μεγάλες δυσκολίες να πείσουμε τους γονείς να επιτρέπουν στα κορίτσια τους

να γυμνάζονται στα στάδια και να μετέχουν σε αποστολές στις επαρχίες για αγώνες. Τότε είχε αρχίσει και στην ελληνική επαρχία να κινείται κάπως ο αθλητισμός γυναικών και τότε είχαμε από την επαρχία πολλές πρωταθλήτριες. Κατάλαβαν πια όλοι ότι ο αθλητισμός βοηθά τη γυναίκα και στη σταδιοδρομία της και στην οικογενειακή ζωή και μέσα στην κοινωνία.

Βέβαια το πνεύμα του αθλητισμού έχει αλλάξει στις μέρες μας. Τότε κάναμε αθλητισμό με μόνο κίνητρο την αγάπη, το κέφι και αγωνιζόμασταν μόνο για τον αγώνα και τη νίκη και τη χαρά της άσκησης. Τότε κάναμε προπονήσεις δύο-τρία απογεύματα την εβδομάδα και υπήρχε ένας προπονητής για όλους και για όλα –μιλώ πάντα για το στίβο– για άνδρες και γυναίκες, για όλα τ' αγωνίσματα, δρόμους, άλματα, εμπόδια, ρίψεις κ.λπ.

Τώρα ο πρωταθλητής και η πρωταθλήτρια αφιερώνει την ημέρα του κάθε μέρα στην προπόνηση και, γενικά, στην προετοιμασία του. Τώρα κάθε πρωταθλητής ή πρωταθλήτρια έχει το δικό της προπονητή. Τώρα υπάρχουν και άλλα κίνητρα -εκτός από την αγάπη στο άθλημα και το κέφι για αγώνα και νίκη. Ο πρωταθλητισμός έγινε επάγγελμα.

Όμως ακόμα η γυναίκα εδώ στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό δεν εκπροσωπείται επαρκώς στα συμβούλια των αθλητικών συλλόγων, των ομοσπονδιών, στις εθνικές ολυμπιακές επιτροπές.

Κι εδώ χρειάζεται προσπάθεια για να επιβληθεί. Τώρα θεωρείται μεγάλο επίτευγμα ότι έφθασε να διεκδικεί την προεδρία της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής μια γυναίκα, για πρώτη φορά. Είναι μια αρχή που ελπίζουμε να έχει συνέχεια.

Και θέλω να τελειώσω τονίζοντας ότι ο αθλητισμός βοηθά την γυναίκα στη ζωή, της δίνει υγεία, αντοχή και πίστη στον εαυτό της και τις δυνάμεις της – μα και χαρά και αισιοδοξία. Και όταν λέμε αθλητισμό, δεν εννοούμε πάντα πρωταθλητισμό. Γενικά, η γυναίκα, σε όλες τις ηλικίες, πρέπει να μάθει –και ποτέ δεν είναι αργά– να γυμνάζεται στον καθαρό αέρα, να κολυμπά, να περπατά, να κινείται και να μαθαίνει και τα ίδια της τα παιδιά να αγαπούν την άσκηση.

Είναι αλήθεια πως για να φθάσουμε εδώ που φθάσαμε στον αθλητισμό γυναικών, περάσαμε πολλούς σκοπέλους, εμείς που πρώτες το αποτολμήσαμε. Τότε πατήσαμε αγκάθια. Τώρα χαίρομαι που διαπιστώνω ότι οι σημερινές Ελληνίδες πατούν σε ροδοπέταλα, πάντα με ιδρώτα και προσπάθεια, και γυρίζουν δαφνοστεφανωμένες από παγκόσμιους και Ολυμπιακούς αγώνες.

Η Ελληνίδα κατάφερε να νικήσει και να επιβληθεί και σε αυτόν τον τομέα. Εύχομαι να συνεχισθεί αυτή η πρόοδος και είμαι βέβαιη πως στους Ολυμπιακούς αγώνες που θα γίνουν στον τόπο μας, τα κορίτσια μας θα μας χαρίσουν καινούργιες συγκινήσεις, χαρές και υπερηφάνεια.

Το ευχόμαστε και το περιμένουμε.